Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi • Marmara University Journal of Political Science • Cilt 6, Sayı 2, Eylül 2018, ISSN 2147-6934, ss. 157-175 • DOI: 10.14782/ipsus.460136

Rusya'nın Egemen Demokrasi Modelinin Orta Asya Devletleri Üzerindeki Etkisinin Analizi

Analysis of the Impact of Russia's Sovereign Democracy Model on Central Asian States

Fatma Aslı KELKİTLİ*

Öz

Rusya Soğuk Savaş sonrası dönemde askeri müdahale ve ekonomik yaptırımlar gibi sert güç enstrümanlarına başvurmaktan çekinmeyen bir ülke olarak ortaya çıkmıştır. Moskova Ağustos 2008'de Güney Osetya nedeniyle Gürcistan'a karşı bir savaş yürütmüştür. Şubat 2014'te yarımadanın Rusya ile birleşip birleşmeyeceğine karar verecek olan referandumdan kısa süre önce de stratejik noktaları ele geçirmek ve kritik altyapıyı kontrol etmek için Kırım'a askeri personelini göndermiştir. Rusya ayrıca zaman zaman Gürcistan ve Ukrayna birikmiş doğal gaz borçlarını ödemekte başarısız olunca kışın ortasında bu iki Batı yanlısı ülkeye doğal gaz tedarikini kesmiştir. Yine de Moskova 2000'lerin ortalarından itibaren yakın çevresindeki yumuşak güç tabanını kuvvetlendirmek ve genişletmek için ciddi ve sistematik adımlar atmaktadır. Bu çabalar Gürcistan'da, Ukrayna'da ve Kırgızistan'da meydana gelen ve Rusya'nın endişe ve hassasiyetlerine özel önem veren dost hükümetlerin ülkelerini Batı'ya daha fazla yaklaştırmayı amaçlayan yeni liderler ve kadrolar tarafından ikame edilmesiyle sonuçlanan renkli devrimlerin ardından hızlanmıştır. Bu makale Rusya'nın yumuşak güç politikasının Orta Asya boyutunu Joseph Nye'den ödünç aldığı yumuşak güç kavramıyla inceleyecektir. Nye, yumuşak gücü politik değerler, uluslararası kurumlar ve kültür gibi maddi olmayan kaynaklara dayanarak başkalarının tercihlerini etkileme ve şekillendirme kapasitesi olarak tanımlamaktadır. Bundan dolayı çalışma Rusya'nın politik değerlerinin özellikle devletin isteklerini bireylerinkinden üstün tutan, diğer devletlerle olan ilişkilerde bağımsızlık, egemenlik ve içişlerine karışmama prensiplerini vurgulayan ve birlik, beraberlik ve aile gibi geleneksel ve muhafazakâr değerlerin bireyselliğe, feminizme ve LGBT haklarına üstünlüğünün altını çizen egemen demokrasi modelinin Orta Asya siyasal elitleri tarafından ne ölçüde kabul edildiğinin analizi ile başlayacaktır. Makale daha sonra Rusya'nın egemen demokrasi modelinin temel ilkelerini Orta Asya'ya ihraç etmede ne kadar başarılı olduğunu tetkik etmek için bölgede önemli rol oynayan Bağımsız Devletler Topluluğu, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü ve Şanghay İşbirliği Örgütü gibi uluslararası kuruluşların bazı antlaşmaları, bildirileri, kararları ve uygulamalarını inceleyerek ilerleyecektir. Çalışma, Rus dilinin, Rus yükseköğretim kurumlarının, Rus medyasının ve Rus kitle eğlence araçlarının bölgedeki yaygınlığının araştırılarak Rus yumuşak gücünün Orta Asya'daki kültürel veçhesinin değerlendirilmesiyle sona erecektir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Yumuşak Güç, Egemen Demokrasi, Orta Asya, Değerler, Kurumlar, Kültür

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, kelkitlikongur@yahoo.com veya aslikelkitli@arel.edu.tr

Makale Gönderim Tarihi: 11.02.2018
Yayına Kabul Tarihi: 04.08.2018

Abstract

Russia appeared to be a country that did not eschew from resorting to hard power instruments such as military intervention and economic sanctions in the post-Cold War period. Moscow fought a battle against Georgia over South Ossetia in August 2008. It also sent its military personnel to Crimea to capture strategic points and to take control of the critical infrastructure in February 2014, shortly before the referendum which would decide whether the peninsula would merge with Russia. Russia also occasionally cut off natural gas supplies to Georgia and Ukraine in the middle of winter when these two pro-Western states failed to pay their accumulated natural gas debt. Yet, Moscow starting from the mid-2000s has been taking serious and systematic steps to strengthen and expand its soft power base in its immediate neighbourhood as well. These efforts speeded up in the wake of colour revolutions in Georgia, Ukraine and Kyrgyzstan which resulted in the replacement of friendly governments that paid special attention to Russian concerns and sensitivities with new leaders and cadres that aimed to bring their countries closer to the West. This article will examine the Central Asian dimension of Russia's soft power policy by borrowing the soft power concept of Joseph Nye. Nye defines soft power as the capacity to have an impact on or shape the preferences of others by relying upon intangible assets such as political values, international institutions and culture. So, the study will start with the analysis of the extent of recognition of Russia's political values, especially its sovereign democracy model which prioritizes the demands of the state over those of individuals, lays emphasis on the principles of independence, sovereignty and non-interference in internal affairs in the intercourse with other states and underlines the primacy of traditional and conservative values such as unity, solidarity and family over individualism, feminism and LGBT rights by the Central Asian political elites. The article will then move on to explore the extent of Russia's success in exporting the main tenets of the sovereign democracy model to Central Asia by examining some of the agreements, declarations, decisions and practices of the international institutions such as the Commonwealth of Independent States, the Collective Security Treaty Organization and the Shanghai Cooperation Organization which play significant role in the region. The study will end with the assessment of the cultural aspect of the Russian soft power in Central Asia by investigating the prevalence of Russian language, Russian higher education institutions, Russian media and Russian mass entertainment in the region.

Keywords: Russia, Soft Power, Sovereign Democracy, Central Asia, Values, Institutions, Culture

Giriş

Soğuk Savaş sonrası dönemde Uluslararası İlişkiler literatüründe popüler kavramlardan biri haline gelen yumuşak güç aslında dolaşıma 1939 yılında ünlü klasik realist Edward Hallett Carr tarafından sokulmuştur. Carr, *The Twenty Years' Crisis, 1919-1939: An Introduction to the Study of International Relations* adlı eserinde gücü askeri güç, ekonomik güç ve fikirler üzerindeki güç olmak üzere birbirine bağlı üç kategoriye ayırmıştır (Carr, 1939, s. 139). Fikirler üzerindeki gücü devletlerin kitleleri belirli konularda ikna edebilmesi olarak tanımlayan Carr Nazi Almanyası ve Sovyet Rusya gibi totaliter devletlerin eğitim, radyo, sinema ve basın gibi araçları kullanarak ideolojilerini yabancı ülkelerin vatandaşlarının da benimsemesini sağladıklarını vurgulamıştır (Carr, 1939, s. 169-172, s. 175-176).

Carr'dan 35 sene sonra siyaset bilimci ve sosyolog Steven Lukes *Power: A Radical View* adlı eserinde gücün üçüncü yüzü veya ideolojik güç kavramını ortaya atmıştır. Buna göre A aktörü

B aktörünün istek, düşünce ve tercihlerini etkileyerek ve şekillendirerek B'nin daha önce istemediği bir eylemi gerçekleştirmesine neden oluyorsa B'nin üzerinde gücü vardır (Lukes, 1974, s. 23). Lukes'a göre devletler bilgi akışını kontrol ederek, kitle iletişim araçlarını etkileyerek ve sosyalleşme süreçlerine dahil olarak kitlelerin isteklerini manipüle ederek değiştirmekte ve bu sayede ideolojik güçlerini konsolide etmektedir.

Neo-liberal kurumsalcı okulun önde gelen temsilcilerinden biri olan Joseph Nye ise Soğuk Savaş'ın son yıllarından itibaren kaleme aldığı makaleler ve 2004 yılında yayınladığı *Soft Power : The Means to Success in World Politics* adlı kitabıyla yumuşak güç kavramını detaylı bir şekilde teorize etmiş ve bugünkü popülaritesine ulaşmasını sağlamıştır. Nye'a göre yumuşak güç kültür, politik değerler ve uluslararası kurumlar gibi maddi olmayan kaynaklara dayanarak başkalarının tercihlerini etkileme ve şekillendirme kapasitesidir (Nye, 2004, s. 6). Nye, Carr ve Lukes'ta olduğu gibi ikna kabiliyetini yumuşak gücün önemli bir unsuru olarak kabul ederken cazibe faktörüne yaptığı vurgu ile onlardan ayrılır. İdeolojisi ve kültürü diğer toplumlara çekici gelen, politikaları uluslararası kamuoyu tarafından meşru olarak kabul edilen ve diğer devletlerin parçası olmak istedikleri uluslararası kurumlar inşa eden ülkelerin istekleri daha az direnişle karşılaşmakta bu devletlerin uluslararası arenada amaçlarını gerçekleştirmek için zorlama ve teşvik gibi daha masraflı sert güç enstrümanlarına başvurmalarına gerek kalmamaktadır (Nye, 1990, s. 182). Yumuşak güç devletlere kısa vadede somut kazanımlar getirme noktasında sert gücün gerisinde kalsa da yayılma etkisi ile kitlelere derin, kalıcı ve yaygın bir şekilde nüfuz etmekte ve ülkelerin uzun vadeli hedeflerine ulaşmalarında önemli rol oynamaktadır (Nye, 2004, s. 16).

Yumuşak güç kavramı Soğuk Savaş sonrası dönemde askeri müdahale ve ticari yaptırım gibi sert güç unsurlarını yoğun bir şekilde kullanan Rusya'nın gündemine de Vladimir Putin'in Mayıs 2000'de devlet başkanı seçilmesiyle girmiş, 28 Haziran 2000'de ilan edilen Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti Rusya'nın dünyadaki olumlu algısını yükseltmeyi ve Rus dilini ve kültürünü yabancı ülkelerde popüler hale getirmeyi ana hedeflerinden biri olarak belirlemiştir (Federation of American Scientists, 2000). 9 Eylül 2000 tarihinde yayınlanan Bilgi Güvenliği Doktrini ile de Rusya devlete ait kitle iletişim araçlarını güçlendirmeyi, hem Rus hem de yabancı ülke vatandaşlarına hızlı ve güvenilir bilgi iletmek için bu kurumların imkânlarını artırmayı ve açık hükümet bilgi kaynaklarının oluşturulmasını hızlandırmayı bilgi alanındaki amaçları arasında göstermiştir (International Telecommunication Union, 2008).

Yumuşak güce sahip olmanın uluslararası sistemde etkili ve sözü dinlenen bir aktör olmaya katkısı Rus dış politika yapıcıları tarafından da kabul edilmiştir. Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov 2007 yılında yaptığı bir konuşmada dünyanın küresel çıkarları ve sorumlulukları olan güçlü bir Rusya'ya ihtiyacı olduğunun altını çizmiş fakat güç kavramının geçmişten farklı olarak yumuşak güç bağlamında tanımlandığını belirtmiştir (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2007). Lavrov'a göre yumuşak güç sahibi olmak hem başka ülkeleri kültürel-medeniyetsel, insani-bilimsel alanlarda ve dış politika konusunda etkileme yeteneğine sahip olmak, hem takım oyuncusu olarak hareket edebilmek hem de pozitif bir uluslararası gündem ortaya koyabilmekti. Beş yıl sonra yaptığı başka bir konuşmada da Lavrov, Rusya'nın yumuşak

güç potansiyelini geliştirme konusunda diğer devletlerin gerisinde kaldığını itiraf etmiş, yabancı ülke vatandaşlarının Rusça eğitim alma fırsatlarının genişletilmesinin ve dünya bilgi alanında Rusya kökenli iletişim organlarının sayısının arttırılmasının öneminden bahsetmiştir (Lavrov, 2012).

Rusya Devlet Başkanı Putin 9 Temmuz 2012 tarihinde Rus büyükelçileri ve uluslararası örgütlerdeki Rus daimi temsilcileri ile gerçekleştirdiği bir toplantıda yumuşak gücü bir ülkeye ilişkin pozitif algının onun sadece maddi başarılarına dayanarak değil fakat aynı zamanda manevi ve entelektüel mirasından da yararlanılarak oluşturulması olarak tanımlamıştır (President of Russia, 2012). Putin'e göre yurtdışındaki Rusya imajı çarpıtılmıştır. Ne ülkedeki gerçek durumu, ne de Rusya'nın küresel medeniyete, bilime ve kültüre yaptığı katkıları doğru olarak yansıtmaktadır. Bu konuda hatanın bir kısmının kendilerinde olduğunu belirten Putin'in bu konuşmasından yedi ay sonra 12 Şubat 2013'te yayınlanan yeni Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti'nde yumuşak gücün modern uluslararası ilişkilerin vazgeçilmez bir unsuru haline geldiği ifade edilmiş ve Rusya'nın kültür, eğitim, bilim ve spor alanlarındaki yüksek seviyesine yaraşır bir pozitif imajının oluşturulabilmesi için yumuşak güç unsurlarından yararlanılacağı vurgulanmıştır (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2013). Üç sene sonra 30 Kasım 2016 tarihinde ilan edilen son Dış Politika Konsepti'nde de Rusya, Rus dilinin dünyadaki yerini güçlendirip geliştireceğini, yurtdışındaki Rus eğitim kurumları ağını genişleteceğini ve uluslararası meydan okumalar karşısında daha etkin bir dış politika yürütebilmek için sivil toplum kuruluşlarına daha fazla destek olacağını belirtmiştir (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2016a).

Bu makale Rusya'nın 2000'li yılların ortalarından itibaren Orta Asya'da uygulamaya koyduğu yumuşak güç politikasına Nye'dan ödünç alınan politik değerler, uluslararası kurumlar ve kültürel nüfuz eksenleri üzerinden ışık tutmayı hedeflemektedir. Çalışma üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda Rusya tarafından içişlerinde dış tesirleri reddeden ve geleneksel ve muhafazakâr değerlerin yüceltildiği alternatif bir politik ideal olarak sunulan egemen demokrasi kavramının Orta Asya ülkelerinde ne kadar ilgi uyandırdığı irdelenecektir. Akabinde kuruluşlarında Rusya'nın önemli katkısı olan Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT), Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ve Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (KGAÖ) gibi kurumların Rusya'nın bölgede politik değerlerini yayma hedefini gerçekleştirmedeki etkileri saptanacaktır. Makalenin son kısmında ise Rus dili, eğitimi, medyası ve kitle eğlence araçlarının Rus kültürünün Orta Asya'daki devamlılığını sağlamada ne kadar başarılı olduğu incelenecektir.

Rusya'ya Özgü Bir Politik İdeal: Egemen Demokrasi

Nye, günümüz dünyasında politik değerleri baskın küresel normlara yakın olan ülkelerin yumuşak güce sahip olma noktasında diğerlerinden bir adım önde olduklarını iddia etmiştir. Nye'ın bahsettiği küresel normlar bireysel hak ve özgürlüklere büyük önem veren liberal demokratik bir yönetim sistemini, özgürlük ve çeşitliliğe dayanan çoğulcu medya düzenini ve

hükümetlerden bağımsız otonom bir sivil toplumun varlığını içermektedir (Nye, 2002, s. 70). Rusya ise 2000'li yılların ortalarında geliştirdiği yeni bir politik modelle küresel olduğu iddia edilen bu normların genellenebilirliğini sorgulamaktadır. Rusya'yı bu sorgulamaya ve yeni arayışlara iten temel neden yakın çevresi içerisinde konumlandırdığı Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistan'da halk hareketleri sonrasında Moskova'nın hassasiyetlerini dikkate alan iktidarların yerini Batı yanlısı hükümetlerin alması ve Rusya ile bu ülkelerin ilişkilerinin gerginleşmesidir. Moskova bu yeni durumla başa çıkabilmek için birey ve toplum yerine devleti merkeze alan, egemenlik ve iç işlerine karışmama ilkelerini vurgulayan ve ülkenin geleneksel ve muhafazakâr özelliklerinin altını çizen egemen demokrasi kavramını ortaya atmıştır. Bu kavramın yaratıcısı olan Vladislav Surkov demokrasiyi uzun ve tedrici ilerleyen bir süreç olarak tanımlarken farklı medeniyetlerin kendine özgü deneyimlerinin de hesaba katılması gerektiğini belirtmiştir (Surkov, 2009, s. 90). Dönemin Savunma Bakanı Sergey Ivanov ise bir adım daha ileri giderek eğer Batı tipi demokrasi varsa, Doğu tipi demokrasinin de olması gerektiğini ifade etmiştir (Popescu, 2006, s. 1).

Egemen demokrasi anlayışı Rusya'da siyasi yapıya ve kurumlara içeriden ve dışarıdan gelen eleştirileri Rus devletinin bağımsızlığını ve egemenliğini zayıflatıcı unsurlar olarak algılamakta ve bu nedenle medya ve sivil toplum örgütleri üzerinde hukuki vasıtalar kullanarak önemli bir baskı ve kontrol mekanizması oluşturmaktadır. Rusya'da yazılı ve görsel medya büyük ölçüde hükümet yanlısı işadamlarının kontrolündedir. Bu nedenle hükümet baskı ve denetimin nispeten daha zayıf olduğu ve görece bağımsız haberciliğin gerçekleştirilebildiği sosyal medya üzerine odaklanmıştır. Aralık 2013'te Bilgi, Bilgi Teknolojileri ve Bilginin Korunmasına İlişkin Yasa'da bir düzenleme yapılarak Federal İletişim, Bilgi Teknolojileri ve Kitle İletişim Araçları Denetleme Kurumu (Roskomnadzor) 'nun mahkeme kararı olmadan sadece savcılığın talebiyle halkı izinsiz protesto gösterilerine veya aşırılık içeren faaliyetlere çağıran içeriğe sahip olduğu iddia edilen internet sitelerini erişime kapatmasına izin verilmiştir (Richter ve Richter, 2015, s. 16). Haziran 2016'da kabul edilen yeni bir yasayla da günlük bir milyondan fazla kullanıcının giriş yaptığı internet arama motorlarının sahiplerinin sitelerindeki içerikten sorumlu tutulmaları sağlanmıştır (Human Rights Watch, 2017a). Getirilen yeni düzenlemelerden sonra birçok muhalif haber sitesi aşırılık propagandası yaptıkları gerekçesiyle kapatılırken, sosyal medya da devletin sıkı takibi altına girmiştir (Suslov, 2017, s. 67).

Egemen demokrasi devletin denetimi ve kontrolü dışında faaliyet gösteren sosyal oluşumlara karşı mesafeli bir bakış açısına sahiptir. Rusya'da Putin'in ilk döneminde siyasi ihtiraslara sahip oligarklara karşı yürütülen sindirme politikası sonrasında varlıklı işadamları siyasal alanda faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerine mali kaynak sağlama noktasında oldukça gönülsüz davranmaya başlamışlardır. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin korunması, hukuk ihlalleriyle mücadele ve siyasal özgürlüklerin genişletilmesi konularında faaliyet gösteren kuruluşlar ya yabancı sivil toplum örgütleri ya da yabancı fonlardan yararlanan Rus sivil toplum kuruluşları olmaktadır. Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistan'daki renkli devrimlerde bu tip örgütlerin oynadığı etkin rol Rusya'nın dikkatinden kaçmamış ve bu kuruluşların faaliyetlerini kısıtlamak için Ocak 2006'da yeni bir yasa çıkarılmıştır. Bu yasaya göre Rusya'da faaliyet gösteren yabancı sivil toplum kuruluşlarından yeni tescil evrakı istenmiş ayrıca dışarıdan mali yardım alan bütün sivil toplum

kuruluşlarından detaylı mali tablolar sunmaları talep edilmiştir (Richter, 2009, s. 48). Aralık 2011'de başlayıp 2012 yılı boyunca Moskova, St. Petersburg ve birkaç büyük şehirde daha devam eden parlamento ve devlet başkanlığı seçimlerini ve ülkedeki siyasal rejimi eleştiren protestolar ve yabancı sivil toplum örgütlerinin ve dışarıdan fonlanan Rus sivil toplum kuruluşlarının bu gösterilere verdikleri destek bu örgütlerin Rusya'daki faaliyetlerini daha da kısıtlayan yeni bir kanunun kabul edilmesine neden olmuştur (Kumar, 2015, s. 95). Kasım 2012'de kabul edilen bu kanuna göre yurtdışından mali yardım kabul eden ve Rusya'da siyasal faaliyet içerisinde bulunan her sivil toplum örgütü yabancı unsur olarak tanımlanacak ve bütün dokümanlarına bu durumu yansıtan bilgi ibareleri yerleştirecekti (Kumar, 2015, s. 93). Haziran 2015'te yürürlüğe giren yeni yasayla da Başsavcılık makamına Dışişleri Bakanlığı'nın onayıyla yabancı sivil toplum kuruluşlarını anayasal düzene, devletin güvenliğine ve savunma kapasitesine tehdit oluşturmaları durumunda istenmeyen organizasyon olarak ilan edip Rusya'daki faaliyetlerini sona erdirme yetkisi verilmiştir. İstenmeyen organizasyon ilan edilen bir kuruluştan mali yardım kabul eden Rus organizasyonlar da para cezasına hatta cezai kovuşturmaya maruz kalabileceklerdi (Levine, 2016, s. 29). Getirilen yeni düzenlemelerle Batı kökenli sivil toplum örgütlerinin Rusya'daki etkinliği büyük ölçüde gerilemiş 30 organizasyon da kapısına kilit vurmuştur (Human Rights Watch, 2017b).

Rusya'da iktidar Batılı örneklerinden ayrılarak sivil toplum kuruluşlarından devleti ve kurumlarını eleştirmek ve denetlemek fonksiyonlarını ifa etmelerinden ziyade devletin nüfuz edemediği alanlarda toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için devlet organlarıyla işbirliği yapmalarını beklemektedir. Esasında Rus devlet adamları devletten bağımsız bir sivil toplumun var olabilirliği konusunda da derin kuşkulara sahiptir (Wilson, 2015, s. 1189). Bu bağlamda Putin sivil toplum kuruluşlarının çevrenin korunması, uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele, engelli insanların rehabilitasyonuna katkı, evsiz çocuklara yardım ve yerel yönetimlerin uygulamalarının iyileştirilmesi gibi konularda devlet için iyi ve vazgeçilmez ortaklar olabileceğini vurgulamıştır (President of Russia, 2005). Ayrıca 2004 yılından itibaren devlet destekli sivil toplum örgütlerinin kurulmasına hız verilmiş, 2005 yılında da hem bu tür kuruluşlara fon aktarmak hem de idari mekanizmalarla ilişkilerini kolaylaştırmak amacıyla Kamu Odası (Obschestvennyi Palat) adında bir yapı oluşturulmuştur (Hemment, 2012, s. 243). Yabancı sivil toplum örgütlerinin Rusya'daki konum ve etkinlikleri gerilerken onlardan boşalan alanın hükümet destekli sivil toplum örgütleri tarafından doldurulması amaçlanmıştır.

Egemen demokrasi bireysellik, feminizm, LGBT hakları karşısında birlik ve beraberlik, aile ve ahlak gibi geleneksel ve muhafazakâr değerlerin yüceltildiği Batı'ya alternatif bir değerler sistemi tasavvur etmektedir. Putin Aralık 2013'te Federal Meclis'te yaptığı konuşmada cinsiyetsiz ve kısır olarak tanımladığı bir kültür karşısında Rusya'nın dünya çapında geleneksel değerleri korumayı amaçlayan muhafazakâr bir güç olduğunun altını çizmiştir (Sharafutdinova, 2014, s. 618). Bu çerçevede Rusya 2008 yılından beri geniş ailelere özel devlet nişanları ve ödüller vermektedir. Mayıs 2012'de kabul edilen bir kararname ile de ülkede doğum oranlarını arttırmak için uygun koşulların oluşması, anne ve çocukları korumak ve aileyi kurumsal olarak güçlendirmek devletin öncelikli sosyal görevlerinden biri haline gelmiştir (President of Russia, 2014). Rusya ayrıca

Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde kurulmuş olan Ailenin Dostları Grubu'nun da kurucu ve aktif üyelerinden biridir. Bu grup Eylül 2015'te kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi'nin içine geleneksel aileyi güçlendirici hedeflerin yerleştirilmesini sağlamıştır (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2016b) Heteroseksüel aileye verilen öncelik ve önem beraberinde LGBT haklarında ve alternatif aile modellerinde gerilemeye yol açmıştır. Haziran 2013'te reşit olmayanlara geleneksel olmayan cinsel ilişkilerin propagandasının yapılmasını yasaklayan bir kanun çıkmış ve yabancı gay çiftlerin Rus çocukları evlat edinmeleri yasaklanmıştır (Hooper, 2016, s. 34-35).

Orta Asya cumhuriyetleri Rusya'ya benzer şekilde evrensel bir demokratikleşme modeline karşı çıkmış ve tedrici siyasi reform sürecini desteklemişlerdir. Buna göre her ülke birbirinden farklı tarihsel, ekonomik, kültürel ve sosyal deneyimlere sahipti ve siyasi gelişimi bu kendine özgü faktörlerden etkileniyordu. Özbekistan Cumhurbaşkanı İslam Kerimov 2012 yılında Özbekistan'daki demokratikleşme sürecinin ülkenin kendine özgü niteliklerine dayanacağını vurgularken (Bogdanova, s. 7) Kazakistan Senato Başkanı Kasım Tokayev ülkesinin demokratik siyasi gelişiminde tarihsel, kültürel ve medeniyetsel faktörlerin azami önemde olduğunu belirtmiştir (Tokayev, 2007, s. 106). Ayrıca Kazakistan, Özbekistan ve Tacikistan'da iktidar partileri programlarına birlik, egemenlik, içişlerine karışmama gibi prensipleri eklerken Tacikistan ve Kazakistan'daki iktidar partileri Demokratik Halk Partisi ve Nur Otan Rusya'da 2009 yılından beri resmi ideolojisini muhafazakârlık olarak belirlemiş olan iktidar partisi Birleşik Rusya ile işbirliği antlaşmaları imzalamışlardır (Roberts, 2015, s. 152).

Orta Asya ülkelerinde bağımsız yazılı ve görsel medyanın varlığından bahsetmek pek mümkün değildir. Rusya'nın ardından bu ülkelerin büyük çoğunluğunda devlet kontrolünün nispeten daha zayıf olduğu sosyal medya üzerinde de kısıtlamayı arttırıcı yeni kanunlar kabul edilmiştir. Kazakistan'da 2014 yılında İletişim Yasası'nda yapılan bir değişiklikle aşırılık içeren faaliyetler için çağrılar içeren veya bireylere, topluma ve devlete zararlı bilgi dağıtan internet sitelerinin savcılık kararıyla geçici olarak kapatılmalarına izin verilmiştir (OSCE, 2015a, s. 15). Akabinde 2015'te aynı kanunda yapılan yeni bir düzenlemeyle internet kullanıcılarının otoritelerin içeriğini onaylamadıkları sayfalara girmelerini engelleyecek bir güvenlik sertifikası yüklemeleri istenmiştir (Shapovalova, 2015). 2016 yılında Tacikistan'da yürürlüğe giren yeni bir yasayla bütün mobil operatörlerden ve internet servis sağlayıcılarından müşterilerine hükümetin kontrolündeki Tek İletişim Bağı'nı kullanarak hizmet vermeleri istenmiştir (Freedom House, 2017). Özbekistan'da ise 2016 yılında Ceza Yasası'nda yapılan bir değişiklikle kitle iletişim araçları veya telekomünikasyon ağlarını kullanarak kamu düzeni ve güvenliğine tehdit oluşturacak materyalleri üreten, depolayan, dağıtan ve sergileyenlerin beş ile sekiz yıl arasında hapis cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir (Freedom House, 2016).

Orta Asya ülkelerinde hükümetler sivil toplum örgütlerini kendi iktidarlarına karşı tehdit olarak gördükleri için onlara tanıdıkları hareket alanı oldukça dardır. Rusya'da sivil toplum kuruluşlarının faaliyet serbestisini daraltan yasaların kabul edilmesinden sonra benzer düzenlemelerin Orta Asya cumhuriyetlerinde de uygulamaya konduğu gözlemlenmektedir. Tacikistan 2007 yılında

Rusya'da 2006'da kabul edilen kanuna benzer biçimde Kamu Yararına Dernekler Yasası'nı çıkarmış ve özellikle dışarıdan fonlanan sivil toplum örgütleri üzerindeki devlet denetimini arttırmıştır (Ziegler, 2016, s. 561). Bu yasada 2015 yılında yapılan bir değişiklik ile kamu yararına dernek olarak kaydedilen sivil toplum kuruluşlarının yurtdışından aldıkları mali yardımları Adalet Bakanlığı'na bildirmeleri zorunlu hale getirilmiştir (Hoare ve Weicherding, 2016, s. 26). Yabancı sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine sınırlamalar getirilirken Rusya'dakine benzer şekilde devlet destekli sivil toplum örgütlerinin kuruluşu teşvik edilmiş, bu bağlamda Avangard ve Sozandagoni Vatan gibi kuruluşlar ortaya çıkmıştır (Fergana.Ru, 2016). Kazakistan'da 2015 yılında Sivil Toplum Örgütleri Hakkındaki Yasa'da değişiklik yapılarak sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, çalışanları ve gönüllüleri hakkında daha detaylı raporlama yapılması istenmiş ayrıca bu kuruluşlara aktarılan yerli ve yabancı fonların kontrolü hükümetin denetimi altındaki merkezi bir veritabanına devredilmiştir (Human Rights Watch, 2017c). Türkmenistan ise 2017 yılında Kamu Yararına Dernekler Kanunu'nda yaptığı düzenleme ile siyasi konularda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kurulmasını engellemiş ayrıca yabancıların sivil toplum örgütü kurucusu ve üyesi olmalarını ve yurtdışından fonlanan organizasyonların da sivil toplum kuruluşlarının bağışçısı olmasını yasaklamıştır (The International Center for Not-for-Profit Law, 2017).

Rusya'nın geleneksel ve muhafazakâr değerlere yaptığı vurgu ve geleneksel aileyi güçlendirmek için uygulamaya soktuğu politikalar Orta Asya'da oldukça ilgi görmektedir. Kırgızistan, Tacikistan ve Türkmenistan Rusya'nın önderliğinde BM çatısı altında kurulmuş olan Ailenin Dostları Grubu'nun üyeleri arasındadır. Kazakistan'da genç insanlar arasında manevi ve ahlaki değerleri güçlendirmek ve ulusal kültürü ve aile geleneklerini yüceltmek için Aralık 2016'da ulusal bir portal oluşturulmuştur (President of the Republic of Kazakhstan, 2016). Kırgızistan'da ise aynı dönemde anayasada değişiklik yapılarak ailenin kadın ve erkeğin birlikteliği ile oluştuğu ifade edilmiştir (Amnesty International, 2017).

Bölgesel İşbirliği Örgütleri ve Rus Yumuşak Gücü: Kurumların İdeallere Katkısı

Nye, ülkelerin dış politika hedeflerinin hayata geçirilmesi noktasında uluslararası örgütlerin önemli rol oynayabileceğini belirtmiştir. Buna göre eğer bir devlet üyesi olduğu uluslararası kuruluşlardaki diğer katılımcı devletleri politik değerleri ile cezbeder ve onları ulusal çıkarlarının meşruluğu konusunda ikna ederse masraflı havuç ve sopa politikalarına yönelmesine gerek kalmaz (Nye, 2004, s. 10-11). Bu bağlamda Rusya kuruluşuna öncülük ettiği BDT ve KGAÖ ve gelişmesine büyük katkı sağladığı ŞİÖ gibi Orta Asya ülkelerini ya tam üye ya da ortak üye olarak içinde barındıran bölgesel işbirliği organizasyonlarını Orta Asya'daki yumuşak güç unsurlarını kuvvetlendirmek için aktif bir şekilde kullanmaktadır.

Rusya, BDT, KGAÖ ve ŞİÖ'nün kurucu antlaşmalarında, bildirilerinde ve basın açıklamalarında egemen demokrasinin önemli unsurları olan bağımsızlık, egemenlik ve içişlerine karışmama ilkelerinin güçlü bir şekilde vurgulanmasını sağlamıştır (President of Russia, 2002; Shanghai

Cooperation Organization, 2005; The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2016c). Bu dokümanlarda altı çizilen başka bir nokta da her ülkenin kendi tarihsel gelişimine, sosyo-kültürel geleneklerine ve siyasal ve sosyal sistemine uygun bir gelişme modelini benimsemeye hakkı olduğu ve uluslararası toplumun bu duruma saygı göstermesi gerektiğiydi. Bu örgütler ayrıca siyasi istikrar ve demokratik süreçlerin gelişiminin birbiriyle bağlantılı olduğunu belirtmiş ve üye devletlerin birbirlerine iç istikrarı sağlama konusunda destek vereceklerini ilan etmişlerdir (Shanghai Cooperation Organization, 2012).

Egemen demokrasinin temel prensiplerine sempatiyle bakan mevcut Orta Asya rejimlerinin renkli devrimler sonucu yıkılma ihtimalinin belirmesi Rusya'yı rahatsız etmiş, Savunma Bakanı Sergey Ivanov BDT ülkelerine devrim ihracına olumsuz tepki vereceklerini açıklamıştır (Ambrosio, 2008, s. 1333). Rusya, BDT bünyesindeki Seçim İzleme Organizasyonu ve Parlamentolararası Asamble ve ŞİÖ bünyesindeki Gözlemci Misyonu aracılığıyla rekabetçi, adil ve şeffaf seçimler düzenlemedikleri gerekçesiyle özellikle Batılı kurumlar tarafından yoğun bir şekilde eleştirilen Orta Asya hükümetlerine destek vermiştir.

BDT Parlamentolararası Asamblesi Tacikistan'da Kasım 2013'te gerçekleşen cumhurbaşkanlığı ve Mart 2015'te gerçekleşen parlamento seçimlerinin mevcut kanun ve uluslararası standartlara uygun açık ve şeffaf bir ortamda gerçekleştiğini ve Tacik halkının özgür iradesini yansıttığını ifade ederken (IPA, 2013; 2015), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) raporlarında iki seçimin de kısıtlı ve kontrollü bir politik ortamda gerçekleştiği halkın ifade, toplanma ve seçilme haklarına riayet edilmediği ve seçim günlerinde sahte oy kullanma, grup halinde oy kullanma veya başkasının yerine oy atma gibi usulsüzlüklerin yaygın bir şekilde yaşandığı kayda alınmıştır (OSCE, 2014, s. 1; 2015b, s. 1).

AGİT benzer şekilde Aralık 2016'da Özbekistan'da gerçekleşen erken cumhurbaşkanlığı seçimlerini gerçek rekabet ve siyasal çoğulculuktan uzak ve taraflı olarak nitelendirip seçim günü de sahte oy kullanma veya başkasının yerine oy atma gibi usulsüzlüklerin gerçekleştiğini raporlarken (OSCE, 2017a, s. 1) BDT Seçim İzleme Organizasyonu seçimin oldukça organize, açık ve demokratik bir şekilde gerçekleştiğini belirtip kamu otoritelerinin, yerel hükümet organlarının ve seçim komisyonlarının seçim sırasında vatandaşların ifade özgürlüğünün korunmasına büyük önem verdiklerini kaydetmiştir (Azizov, 2016).

ŞİÖ Gözlem Misyonu Şubat 2017'de Türkmenistan'da gerçekleşen devlet başkanlığı seçimlerinin açık, özgür, rekabetçi ve demokratik bir atmosferde gerçekleştiğini ve bütün adayların eşit koşullar altında seçim kampanyası yürüttüklerini ilan etmiştir (Shanghai Cooperation Organization, 2017). AGİT ise aynı seçimin görevdeki cumhurbaşkanının hedef ve başarılarına odaklanan ve ona belirgin bir üstünlük sağlayan oldukça kısıtlı ve kontrollü bir politik ortamda gerçekleştiğini iddia etmiştir (OSCE, 2017b, s. 1).

Rusya, BDT, KGAÖ ve ŞİÖ'nün terörizm, aşırılık ve ayrılıkçılık içerdiğini iddia ettiği ve üye ülkelerin siyasi, ekonomik ve sosyal güvenliğini zayıflatma amacı taşıdığını öne sürdüğü yayınların bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla kitlelere ulaşmasını engelleme noktasında

aktif bir politika izlemesinde de oldukça etkili olmuştur. 16 Haziran 2009'da ŞİÖ ülkeleri bilgi teknolojileri alanında ortaya çıkan tehditlere cevap vermek ve ortak bir denetleme sistemi kurmak amacıyla işbirliği yapmalarını öngören ve siber suçlarla mücadele etmeyi ve tarafların önemli yapılarının enformasyonel güvenliğini sağlamayı amaçlayan bir antlaşmayı imzalamışlardır (Shanghai Cooperation Organization, 2009).

Ekim 2011'de önce Çin, Rusya, Özbekistan ve Tacikistan, daha sonra Ocak 2015'te yanlarına Kazakistan ve Kırgızistan'ı da alarak BM Genel Kurulu'na bilgi güvenliği konusunda uluslararası bir kurallar tasarısı sunmuşlardır. Bu tasarıya göre devletler bilgi ve iletişim teknolojilerini ve ağlarını başka devletlerin içişlerine karışmak veya siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarlarını bozmak için kullanmayacaklar ve bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla terörizm, aşırılık ve ayrılıkçılık propagandası yapanlarla mücadele etmek için işbirliği yapacaklardı (UN General Assembly, 2015). Tasarı içerik kontrolü içerdiği ve Batılı devletlerin bu konuda yapılacak bir düzenlemeyi temel insan haklarına aykırı olarak değerlendirmelerinden dolayı kabul görmemiştir (CCDCOE, 2017).

BDT ve KGAÖ de ŞİÖ'ye benzer şekilde internet ve telekomünikasyon ağları üzerinde devlet kontrolünü arttıran ve üyelerin birbirleriyle bilgi alışverişini ve işbirliğini sağlayan antlaşma ve projeler ortaya koymuşlardır. Ağustos 2017'de BDT bünyesinde siber suçlarla mücadeleyi daha etkin ve verimli kılmayı hedefleyen bir antlaşma kabul edilmiştir ("Putin Approves Major", 2017). KGAÖ'nün Temmuz 2017'de Minsk'te gerçekleşen Dışişleri Bakanları Konseyi'nde ise bilgi teknolojileri suçlarını bertaraf etmek için alınması gereken önlemler tartışılmış, Kazakistan Dışişleri Bakanı Kairat Abdrakhmanov siber suçlarla mücadele etmek için bir siber kalkan sistemi kurulmasını önermiştir (Orazgaliyeva, 2017).

Egemen demokrasinin büyük önem verdiği geleneksel değerlerin korunması ve genç insanlar arasında aile kurmanın teşvik edilmesi de bir diğer Rus girişimi olarak BDT'nin gündemine girmiştir. 2017 yılı BDT bünyesinde Aile Yılı olarak ilan edilmiş, 10 Ekim 2017'de Soçi'de gerçekleşen zirvede BDT liderleri aile kurumunu ve geleneksel aile değerlerini destekleyen ve aileye gelecek nesillerin kültürel, manevi, ahlaki, medeni, sosyal ve entelektüel gelişiminde kilit önem atfeden bir bildiriyi kabul etmişlerdir (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2017a).

Rus Kültürü ve Rus Yumuşak Gücü: Dil, Eğitim, Medya ve Kitle Eğlence Araçlarının Cezbetme Kapasitesi

Nye, başka toplumları etkileme ve cezbetme kapasitesinden dolayı kültürün yumuşak gücün önemli unsurlarından biri olduğunu ifade etmiştir. Nye, kültürü yüksek ve popüler olarak ikiye ayırmış, elitlere hitap eden yüksek kültürün kapsamına edebiyat, sanat ve eğitimi alırken geniş kitlelerin ilgi alanına giren popüler kültürün ise daha çok kitle eğlencesine odaklandığını belirtmiştir (Nye, 2004, s. 11).

Rusya 2000'li yılların ortalarından itibaren yumuşak gücünün kültür boyutunu kuvvetlendirmek için kurumsal bazda çalışmalar yapmaktadır. İlk olarak Şubat 2005'te Devlet Başkanlığı Yönetim Ofisi'ne bağlı olarak yurtdışında Rus dili, eğitimi ve kültürünü tanıtmak için Yabancı Ülkeler ve BDT ile Bölgelerarası ve Kültürel İlişkiler Departmanı kurulmuştur (Jackson, 2010, s. 110). Hemen arkasından Mayıs 2006'da Orta Asya ülkelerinden Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan'ın da katılımıyla Hükümetlerarası Eğitsel, Bilimsel ve Kültürel İşbirliği Vakfı (IFESCCO) oluşturulmuştur. IFESCCO, eğitim, bilim, kültür, kitle iletişimi, arşivler, spor, turizm ve gençlik ile ilgili konularda üye devletler arasında işbirliğini geliştirmeyi ve kültürlerarası etkileşimi güçlendirmeyi hedeflemektedir (IFESCCO, 2018). IFESCCO'nun ardından Haziran 2007'de Dışişleri Bakanlığı ve Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın ortak çabasıyla Rus dilini yurtdışında tanıtmak ve gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Rus Dünyası Vakfı (Russkiy Mir) kurulmuştur (Russkiy Mir Foundation, 2018). Son olarak Eylül 2008'de temel amacı Rusya'nın yurtdışında doğru bir imaja sahip olmasını sağlamak olan BDT İşleri, Yurtdışında Yaşayan Yurttaşlar ve Uluslararası İnsani İşbirliği Federal Ajansı (Rossotrudichestvo) Dışişleri Bakanlığı bünyesinde vücuda getirilmiştir (Rossotrudichestvo, 2018a).

Rusya, Orta Asya'da Rus kültürünün devamlılığını sağlamak için Rus dilinden, eğitim kurumlarından, medyasından ve kitle eğlence araçlarından yoğun bir şekilde yararlanmaktadır. 6 Haziran 2011 tarihinde o zamanki Devlet Başkanı Dmitry Medvedev tarafından imzalanan bir kararname ile 6 Haziran Rus Dil Günü ilan edilmiş (President of Russia, 2011), 20 Mayıs 2015 tarihinde kabul edilen ve 2016-2020 yıllarını kapsayan federal program ile de Rus dilinin yabancı ülkelerde öğretilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması için gerekli personel ve kaynağın sağlanması hükümetin öncelikli hedeflerinden biri haline gelmiştir (The Russian Government, 2015). Rusça Kazakistan ve Kırgızistan'daki resmi dillerden biridir ve Orta Asya'da yaklaşık olarak 31.5 milyon kişi tarafından konuşulmaktadır (Rossotrudichestvo, 2018b). Bu rakama göre Orta Asya nüfusunun %44'ü Rus diline hâkimdir. Rusya bu oranın artması özellikle Orta Asya'daki genç neslin Rus dili, edebiyatı ve kültürüne aşina olması için IFESCCO, Russkiy Mir ve Rossotrudichestvo aracılığıyla sistemli bir faaliyet yürütmektedir.

IFESCCO, 2008 yılını Edebiyat ve Okuma Yılı ilan etmiş ve BDT ülkelerinin edebiyat klasiklerinden oluşan Rusça bir antoloji basmıştır (IFESCCO, 2018). Russkiy Mir, Rus dili ve edebiyatı üzerine yapılan akademik çalışmalar için fon sağlamakta, Rus dilinin daha etkin ve hızlı şekilde öğretilmesi için modern eğitim teknikleri geliştirmekte ve yeni eğitim materyalleri ve programları hazırlamaktadır. (Russkiy Mir Foundation, 2018). Vakıf özellikle Orta Asya'da Rus dil kursları, yerel öğretmenler için konferanslar ve seminerler, önemli Rus şair ve yazarları için anma toplantıları, Rus dili ve edebiyatı ile ilgili yarışmalar organize etmekte ayrıca okuma merkezleri açmakta ve Rus Dil haftaları düzenlemektedir. Rossotrudichestvo da Astana, Bişkek, Duşanbe ve Taşkent'teki bilim ve kültür merkezleri aracılığıyla sistematik bir şekilde bölge halklarına Rusça öğretmekte, Rus dili öğretmenleri için eğitim seminerleri düzenlemekte, şiir geceleri tertip etmekte ve Rus roman ve şiirlerini tanıtmak için organizasyonlar hazırlamaktadır. Rossotrudichestvo ayrıca Orta Asya'daki eğitim kurumlarına Rus dili ile ilgili 7.600 ders kitabı,

yardımcı kaynak, kitap ve dergi göndermiştir (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2017b).

Rusya Orta Asya ülkelerine Rus dili öğretmenleri göndererek de Rusça'nın bölgede yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Mali durumu parlak olmayan Tacikistan'a yerel öğrencilere Rusça öğretmek için 2012 yılında 200 (Tursunzoda, 2012), 2016 yılında da 30 öğretmen gönderilmiş ("Moscow Expected to Send", 2016) ayrıca ülkeye 62.000 eğitim gereci temin edilmiştir. (President of the Republic of Tajikistan, 2017).

Yükseköğretim Rusya'nın Orta Asya'da yumuşak gücünü yaydığı ve güçlendirdiği alanlardan bir diğeridir. Rusya'daki üniversitelerde 150.000 Orta Asya kökenli öğrenci eğitim görmekte bunların 46.000'i Rus devletinin bursuyla okumaktadır (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2017b). Ayrıca önde gelen Rus üniversitelerinin Orta Asya ülkelerinde şubeleri bulunmaktadır. Örneğin Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi Kazakistan, Özbekistan ve Tacikistan'da, Plekhanov Rus Ekonomi Üniversitesi Kazakistan ve Özbekistan'da, MPEI Ulusal Araştırma Üniversitesi ve MISIS Ulusal Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Tacikistan'da, Gubkin Devlet Petrol ve Gaz Üniversitesi Özbekistan'da, Moskova Havacılık Enstitüsü, St. Petersburg İnsan ve Sosyal Bilimler Üniversitesi ve Chelyabinsk Devlet Üniversitesi Kazakistan'da bağlı birimleri aracılığıyla faaliyet göstermektedir (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2016d). Ayrıca Kırgızistan ve Tacikistan'da Rusça eğitimin yapıldığı ve Rusya tarafından desteklenen Kırgız-Rus Slav Üniversitesi ve Rus-Tacik Slav Üniversitesi gibi yükseköğretim kurumları da yer almaktadır. Rusya, Avrasya Ekonomik Birliği üyelerinden Kazakistan ve Kırgızistan ve henüz Birlik üyesi olmasa da Avrasya Ekonomik Topluluğu üyesi olan Tacikistan'dan gelen öğrencilerin Rusya Federasyonu vatandaşı öğrencilerle ücretsiz üniversite başvurusu sırasında aynı prosedürlere tabi olmasını da sağlamıştır (Makinen, 2016, s. 187). Avrasya Kalkınma Bankası'nın Eurasian Monitor uluslararası araştırma şirketi ile beraber Nisan-Haziran 2017 tarihlerinde yedi eski Sovyet ülkesinde (Beyaz Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya, Tacikistan, Ukrayna) gerçekleştirdiği saha araştırmasında Orta Asya ülkelerinden Tacikistan (%36), Kırgızistan (%28) ve Kazakistan (%24) vatandaşlarının Rusya'da eğitim görmeye diğerlerine nazaran daha sıcak baktığı ortaya çıkmıştır (Eurasian Development Bank, 2017, s. 15). Fakat ABD, Almanya, İngiltere gibi ülkelere ait yükseköğretim kurumları da eğitim kaliteleri ve tanınırlıkları nedeniyle keza Çin üniversiteleri de coğrafi yakınlık ve sağladıkları burs imkânlarından dolayı Orta Asya ülkeleri vatandaşlarının ilgisini çekmektedir. Bu durum da bölgedeki nüfuz rekabetini arttırmaktadır.

IFESCCO ve Rossotrudichestvo da Rusya'nın Orta Asya'daki eğitim faaliyetlerine destek vermektedir. IFESCCO genç bilim insanları, yüksek lisans ve doktora öğrencileri ve lisans öğrencileri için modern araştırma teknikleri kursları düzenlemekte, genç tarihçileri uluslararası yaz okulu programlarında bir araya getirmekte ve farklı alanlardaki entelektüelleri yıllık forumlarda akademik tartışmalar gerçekleştirmeye davet etmektedir (IFESCCO, 2018). Rossotrudichestvo ise 2014 yılında Ortak Mezunlar Günü projesini hayata geçirmiştir. Proje kapsamında her sene Sovyet veya Rus üniversitelerinden mezun olmuş ve yaşadıkları ülkede

siyaset, bürokrasi, iş dünyası, akademik dünya veya sanat alanında önemli figürler haline gelmiş eski mezunlar bir araya getirilmekte bu kişilerin Rusya ile bağları kuvvetlendirilmeye çalışılmaktadır (Rossotrudichestvo, 2018c).

Medya, Orta Asya'da Rus yumuşak gücünün kuvvetli bir şekilde hissedildiği alanlardan biridir. Rusya, Orta Asya ülkelerine ya kendi iletişim araçları ile doğrudan nüfuz etmekte ya yazılı ve görsel basın organlarının Orta Asya muadillerini faaliyete geçirmekte ya da Orta Asya ülkelerindeki Rusça yayın yapan medya organları ile ilişkilerini güçlendirip ülkenin Orta Asya halkları nezdinde daha pozitif bir imaja sahip olmasını sağlamaya çalışmaktadır. Kazakistan'da en fazla izlenen televizyon kanalı hisselerinin %20'si Rus *1. Kanal*'a ait olan *1. Kanal Avrasya*'dır (Laruelle, 2017). Ayrıca kablo ağlarından yayın yapan televizyon kanallarının yarısına yakını Rus kanalıdır. Rus radyo istasyonları *Radyo Retro* ve *Rus Radyosu* da ülkede geniş bir dinleyici kitlesine sahiptir. Özbekistan'da Rus *Rusya-1* ve *Rusya-24* kanalları kesintisiz haber ve tartışma programları yayınlamaktadır (Baumann, 2018, s. 54). Kırgızistan'da Rus televizyon kanalları karasal vericiler ve kablo ağları ile Kırgız izleyicilere ulaşmakta ayrıca ülkede Rus televizyon programlarının tekrarları yayınlanmaktadır. Tacikistan'da da Rus televizyonları kablo ağları ve uydu antenleri aracılığıyla izlenebilmektedir (Gorecki, 2014, s. 35, 45). *Regnum*, *RIA Novosti* gibi Rus haber siteleri ve yabancı dillerde yazılan makalelerin Rus diline çevirilerinin yer aldığı *inoSMI* web sitesi Orta Asya ülkelerinin gazetecilerinin sıklıkla başvurdukları kaynaklardır (Cwiek-Karpowicz, 2012, s. 7) Rus devlet haber ajansı Sputnik Orta Asya ülkelerinde hem Rusça hem de yerel dillerde hizmet vermektedir. *Komsomolskaya Pravda*, *Argumenty i Fakty*, *Moskovsky Komsomolets* gibi Rus gazeteleri de Orta Asya için ayrı baskılar yapmaktadır (Cwiek-Karpowicz, 2012, s. 7; Gorecki, 2014, s. 35). Rusya ayrıca Rossotrudichestvo'nun yerel şubesi aracılığıyla Kırgızistan'daki Vecherniy Bişkek ve Dla Vas gazeteleri ve News-Asia internet portalı ile içerik paylaşımı konusunda işbirliği yapmaktadır (Gorecki, 2014, s. 34).

Moskova, Orta Asya'da Rus kültürünün etkisini devam ettirmek için kitle eğlence araçlarından da yararlanmaktadır. Son yıllarda Rus devleti, II. Dünya Savaşı yıllarında Sovyet halkının kahramanlık, kardeşlik ve birliğine vurgu yapan *Beyaz Kaplan* (2012), *Stalingrad* (2013), *Berlin'e Giden Yol* (2015), *Sivastopol için Savaş* (2015) ve *Panfilov'un 28 Adamı* (2016) gibi birçok filme sponsor olmuştur (Rotaru, 2017, s. 39; "Russian Film About", 2016). Bu filmler Orta Asya ülkelerinde de gösterime girmiş ve kurguları, ekran kaliteleri ve profesyonel çekim teknikleri ile seyircileri etkilemiştir. Rus filmlerine ilaveten Rus dizileri ve televizyon şovları da Orta Asya'da yaygın bir şekilde izlenmektedir (Laruelle, 2017). İlaveten, Orta Asya halkları Dmitry Malikov, Kristina Orbakaite ve Valeriya gibi Rus popüler müzik şarkıcılarının ülkelerinde verdikleri konserlere büyük ilgi göstermekte bu durum da Rus kültürünün bölgede devam eden etkisini göstermektedir.

Sonuç

2003 yılında Gürcistan'da, 2004'te Ukrayna'da ve 2005'te Kırgızistan'da Rusya ile iyi geçinmeye çalışan iktidarların halk ayaklanmaları sonrası görevden ayrılmaları Rusya'nın o zamana kadar

görece ihmal ettiği dış politikasının yumuşak güç boyutu üzerinde daha ciddi ve kapsamlı bir şekilde kafa yormasına neden olmuştur. Moskova, yakın çevresinde gerilemekte olan gücünü ve etkisini tekrar kazanabilmek için devlet-merkezli, ülkeler arası ilişkilerde egemenlik ve içişlerine karışmama ilkelerini temel alan ve geleneksel ve muhafazakâr değerlere vurgu yapan egemen demokrasi kavramını ortaya atmıştır. Ayrıca bu yeni politik idealin eski Sovyet coğrafyasında kurulan ve üyesi olduğu bölgesel organizasyonlarda yer alan ülkeler tarafından benimsenmesi için yoğun mesai harcamıştır. Rusya, yumuşak gücünün kültürel unsurlarını pekiştirmek için de IFESCCO, Russkiy Mir ve Rossotrudichestvo gibi yapılar kurmuş bu organizasyonların yardımıyla Rus dili, edebiyatı ve eğitiminin eski BDT ülkelerinde etkisini sürdürmesini hedeflemiştir.

Rusya'nın yumuşak güç politikasını uyguladığı bölgelerden biri Orta Asya'dır. Orta Asya cumhuriyetleri Batı tipi demokrasi modeline karşı konumlanan, ülkelerin tarihsel, ekonomik, kültürel ve sosyal farklılıklarından dolayı kademeli bir siyasi reform süreci izlemelerine cevaz veren, istikrar ve düzeni yücelten ve geleneksel değerlere saygı gösteren egemen demokrasi anlayışına olumlu yaklaşmışlardır. Bu bağlamda Orta Asya ülkeleri ya tam üye ya da ortak üye olarak içlerinde yer aldıkları BDT, KGAÖ ve ŞİÖ gibi bölgesel işbirliği organizasyonlarında seçim izleme çalışmaları, bilgi güvenliği konusunda hazırlanan taslaklar ve aile kurumunu destekleyen bildiriler ile egemen demokrasinin temel ilkelerini desteklediklerini göstermişlerdir. Rus yumuşak gücünün kültürel boyutu da Orta Asya'da hala etkilidir. Rus dili, yükseköğretim kurumları, medyası ve kitle eğlence araçları Soğuk Savaş sonrası dönemde artan ABD ve Çin rekabetine rağmen bölge ülkelerinin halklarını hala cezbedebilmektedir.

Rusya'nın Orta Asya'da yumuşak gücünü koruması kültürel etkisinin sürmesi kadar egemen demokrasi anlayışının bölge ülkeleri tarafından benimsenmesinin devam etmesine bağlıdır. Mevcut otoriter rejimlerin yerini siyasette ve ekonomide liberalleşmeye açık ve Batı dünyası ile daha yakın işbirliği içine girmeye sıcak bakan iktidarların alması durumunda Rusya'nın yumuşak gücünde kayda değer bir gerilemenin yaşanması muhtemeldir. Rusya'nın bölgedeki yumuşak gücünün geleceği ile ilgili bir diğer önemli husus Orta Asya'daki genç nüfusa erişebilme ve bu genç insanları etkileyebilme kapasitesi olacaktır. Orta Asya ülkelerindeki yeni jenerasyon önceki kuşaklardan farklı olarak Rusya ile tarih, dil, eğitim birliğine sahip değildir. Bu yeni neslin egemen demokrasi ilkelerini benimseyip içselleştirmesini sağlamak ve yüksek kültür ve popüler kültür araçlarının yardımıyla Rusya ile mevcut manevi bağlarını kuvvetlendirmek Moskova'nın ileriki dönemde bölgedeki en zorlu uğraşı olacaktır.

Kaynaklar

Ambrosio, T. (2008) "Catching the 'Shanghai Spirit': How the Shanghai Cooperation Organization Promotes Authoritarian Norms in Central Asia", *Europe-Asia Studies*, 60(8): 1321-1344.

Amnesty International (2017). Kyrgyzstan 2016/2017. https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/kyrgyzstan/report-kyrgyzstan/ (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

Azizov, D. (2016, December 5). CIS Mission: Uzbek Presidential Election Held at High Level. *Trend Azerbaijan*.

Baumann, R. F. (2018) "A Central Asian Perspective on Russian Soft Power: The View from Tashkent", *Military Review*, 98(4): 48-63.

Bogdanova, S. Effectiveness of Russian Soft Power towards the Members of the Commonwealth of Independent States. https://www.academia.edu/11564001/Effectiveness_of_Russian_soft_power_towards_the_members_of_the_Commonwealth_of_Independent_States (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

Carr, E. H. (1939) *The Twenty Years' Crisis, 1919-1939: An Introduction to the Study of International Relations*, London: Macmillan and Co.

CCDCOE (2017). Shanghai Cooperation Organisation. https://ccdcoe.org/sco.html (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Cwiek-Karpowicz, J. (2012) "Limits to Russian Soft Power in the Post-Soviet Area", *DGAPanalyse*, (8): 1-11.

Eurasian Development Bank (2017) *EDB Integration Barometer – 2017*, Saint Petersburg: Eurasian Development Bank Centre for Integration Studies.

Federation of American Scientists (2000). The Foreign Policy Concept of the Russian Federation. https://fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/econcept.htm (Erişim Tarihi: 03.12.2017).

Fergana.Ru (2016). Tajikistan's Imitation Civil Society. http://enews.fergananews.com/articles/2970 (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

Freedom House (2016). Freedom on the Net 2016 Uzbekistan Country Profile. https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2016/uzbekistan (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

Freedom House (2017). Nations in Transit 2017 Tajikistan Country Profile. https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2017/tajikistan (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

Gorecki, W. (2014) "Ever Further from Moscow: Russia's Stance on Central Asia", *OSW Studies*, (48): 1-97.

Hemment, J. (2012) "Nashi, Youth Voluntarism, and Potemkin NGOs: Making Sense of Civil Society in Post-Soviet Russia", *Slavic Review*, 71(2): 234-260.

Hoare, J., M. Weicherding (2016) "Russia's Influence in Shrinking Civic Space in Central Asia", in A. Hug (ed.), *Sharing Worst Practice: How Countries and Institutions in the Former Soviet Union Help Create Legal Tools of Repression*, London: The Foreign Policy Centre, 25-27.

Hooper, M. (2016) "Russia's 'Traditional Values' Leadership", in A. Hug (ed.), *Sharing Worst Practice: How Countries and Institutions in the Former Soviet Union Help Create Legal Tools of Repression*, London: The Foreign Policy Centre, 33-42.

Human Rights Watch (2017a). Russia Events of 2016, World Report 2017. https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/russia (Erişim Tarihi: 24.12.2017).

Human Rights Watch (2017b). Russia: Government vs. Rights Groups: The Battle Chronicle. https://www.hrw.org/russia-government-against-rights-groups – battle-chronicle (Erişim Tarihi: 24.12.2017).

Human Rights Watch (2017c). Kazakhstan Events of 2016, World Report 2017. https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/kazakhstan (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

IFESCCO (2018). About the Intergovernmental Foundation for Educational, Scientific and Cultural Cooperation (IFESCCO). http://www.mfgs-sng.org/eng/ (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

International Telecommunication Union (2008). Information Security Doctrine of the Russian Federation. https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/National_Strategies_Repository/Russia_2000.pdf (Erişim Tarihi: 03.12.2017).

IPA (2013). IPA CIS Observers: Elections in Tajikistan Were Transparent. http://iacis.ru/eng/pressroom/news/mezhdunarodnyy_institut_monitoringa_razvitiya_demokratii/ipa_cis_observers_elections_in_tajikistan_were_transparent/ (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

IPA (2015). IPA CIS Observers Say Elections in Tajikistan Comply with the Law. http://iacis.ru/eng/pressroom/news/mezhdunarodnyy_institut_monitoringa_razvitiya_demokratii/ipa_cis_observers_say_elections_in_tajikistan_comply_with_the_law/ (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Jackson, N. J. (2010) "The Role of External Factors in Advancing Non-liberal Democratic Forms of Political Rule: A Case Study of Russia's Influence on Central Asian Regimes", *Contemporary Politics*, 16(1): 101-118.

Kumar, V. (2015) "Russia's 'Foreign Agent' Law: A Response to American Democratic Promotion Policy", *Comparative Politics*, 1(18): 90-100.

Laruelle, M. (2017, August 14). Russia's Eurasianist Soft Power in Central Asia. *Eurasian Studies*.

Lavrov, S. (2012). Russia in the 21st-Century World of Power. http://eng.globalaffairs.ru/number/Russia-in-the-21st-Century-World-of-Power-15809 (Erişim Tarihi: 03.12.2017).

Levine, K. (2016) "Legislating Against Foreign Funding of Human Rights-A Tool of Repression in the Former Soviet Union", in A. Hug (ed.), *Sharing Worst Practice: How Countries and Institutions in the Former Soviet Union Help Create Legal Tools of Repression*, London: The Foreign Policy Centre, 28-32.

Lukes, S. (1974) *Power: A Radical View*, London: Macmillan Education.

Makinen, S. (2016) "In Search of the Status of an Educational Great Power? Analysis of Russia's Educational Diplomacy Discourse", *Problems of Post-Communism*, 63(3): 183-196.

Moscow Expected to Send 30 Russian Language Teachers to Tajikistan Soon. (2016, November 25). *Asia-Plus*.

Nye, J. S. (1990) "The Changing Nature of World Power", *Political Science Quarterly*, 105(2): 177-192.

Nye, J. S. (2002) "The Information Revolution and American Soft Power", *Asia-Pacific Review*, 9(1): 60-76.

Nye, J. S. (2004) *Soft Power : The Means to Success in World Politics*, New York: Public Affairs.

Orazgaliyeva, M. (2017, July 18). CSTO Foreign Ministers Adopt Measures to Curb IT Crime during Minsk Meeting. *The Astana Times*.

OSCE (2014). *Republic of Tajikistan Presidential Election, 6 November 2013: OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report*. Warsaw: OSCE.

OSCE (2015a). *Republic of Kazakhstan Early Presidential Election, 26 April 2015: OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report*. Warsaw: OSCE.

OSCE (2015b). *Republic of Tajikistan Parliamentary Elections, 1 March 2015: Election Observation Mission Final Report*. Warsaw: OSCE.

OSCE (2017a). *Republic of Uzbekistan Early Presidential Election, 4 December 2016: OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report*. Warsaw: OSCE.

OSCE (2017b). *Turkmenistan Presidential Election, 12 February 2017: OSCE/ODIHR Election Assessment Mission Final Report*. Warsaw: OSCE.

Popescu, N. (2006), "Russia's Soft Power Ambitions", *CEPS Policy Brief*, (115): 1-3.

President of Russia (2002). Charter of the Collective Security Treaty Organization. http://en.kremlin.ru/supplement/3506 (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

President of Russia (2005). Introductory Remarks at a Meeting of the Council for Facilitating the Development of Civil Society Institutions and Human Rights. http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/23097. (Erişim Tarihi: 24.12.2017).

President of Russia (2011). Visit to the Alexander Pushkin State Russian Language Institute. http://en.kremlin.ru/events/president/news/11484 (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

President of Russia (2012). Meeting with Russian Ambassadors and Permanent Representatives in International Organisations. http://en.kremlin.ru/events/president/news/page/330 (Erişim Tarihi: 03.12.2017).

President of Russia (2014). State Council Presidium Meeting on Family, Motherhood and Childhood Policy. http://en.kremlin.ru/events/president/news/20265 (Erişim Tarihi: 24.12.2017).

President of the Republic of Kazakhstan (2016). Meeting of the National Commission for Women Affairs, Family and Demographic Policy under the President of Kazakhstan Chaired by Kazakhstan's Secretary of State Gulshara Abdykalikova. http://www.akorda.kz/en/special/events/astana_kazakhstan/astana_other_events/meeting-of-the-national-commission-for-women-affairs-family-and-demographic-policy-under-the-president-of-kazakhstan-chaired-by-kazakhstans (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

President of the Republic of Tajikistan (2017). Meeting with President of Russian Federation Vladimir Putin. http://president.tj/en/node/16378 (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

Putin Approves Major International Agreement Targeting Cyber-Crime. (2017, August 28). *Russia Today*.

Richter, A., A. Richter (2015) *Regulation of Online Content in the Russian Federation*, Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

Richter, J. (2009) "Putin and the Public Chamber", *Post-Soviet Affairs*, 25(1): 39-65.

Roberts, S. P. (2015) "Converging Party Systems in Russia and Central Asia: A Case of Authoritarian Norm Diffusion?", *Communist and Post-Communist Studies*, 48: 147-157.

Rossotrudichestvo (2018a). About Rossotrudichestvo. http://rs-gov.ru/en/about (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

Rossotrudichestvo (2018b). Consolidation of the Russian Language. http://rs-gov.ru/en/activities/9 (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

Rossotrudichestvo (2018c). Joint Alumni Day. http://rs-gov.ru/en/activities/10/projects/21 (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

Rotaru, V. (2017) "Forced Attraction ? How Russia Is Instrumentalizing Its Soft Power Sources in the Near Abroad", *Problems of Post-Communism*, 65(1): 37-48.

Russian Film About Disputed Wartime Action Wins Putin's Support. (2016, October 11). *The Guardian*.

Russkiy Mir Foundation (2018). About Russkiy Mir Foundation. https://russkiymir.ru/en/fund/index.php (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

Shanghai Cooperation Organization (2005). Declaration by the Heads of the Member States of the Shanghai Cooperation Organization, Astana, July 5, 2005. file:///C:/Users/Asl%C4%B1/Downloads/Declaration_by_the_heads_of_the_member_states_of_the_SCO%20(2).pdf (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Shanghai Cooperation Organization (2009). Agreement on Cooperation in Ensuring International Information Security between the Member States of the Shanghai Cooperation, June 16, 2009. http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=28340 (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Shanghai Cooperation Organization (2012). Declaration by the Heads of Member States of the Shanghai Cooperation Organization on Building a Region of Lasting Peace and Common Prosperity, Beijing, June 7, 2012. file:///C:/Users/Asl%C4%B1/Downloads/Beijing_Declaration_By_the_Heads_of_Member_States_of_the_SCO_on_Building_a_Region_of_Lasting_Peace_and_Common_Prosperity.pdf (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Shanghai Cooperation Organization (2017). Statement by the SCO Observer Mission on Monitoring Preparations for and the Election of the President of Turkmenistan on 12 February 2017. http://eng.sectsco.org/news/20170213/216066.html (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Shapovalova, N. (2015). Security Certificate of the Republic of Kazakhstan: The State Will Be Able to Control the Encrypted Internet Traffic of Users. https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=1c0087b4-026e-45f8-aba1-8592a0516468 (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

Sharafutdinova, G. (2014) "The Pussy Riot Affair and Putin's Démarche from Sovereign Democracy to Sovereign Morality", *Nationalities Papers*, 42(4): 615-621.

Surkov, V. (2009) "Commentaries on the Discussion of 'Paragraphs pro Sovereign Democracy'", *Russian Studies in Philosophy*, 47(4): 85-96.

Suslov, M. (2017) "Framing and Foreign Policy: Russian Media Control and Human Rights" in D. Lettinga and L. Von Troost (Eds.), *Shifting Power and Human Rights Diplomacy-Russia*, Amsterdam: Amnesty International, 65-74.

The International Center for Not-for-Profit Law (2017). Civic Freedom Monitor: Turkmenistan. http://www.icnl.org/research/monitor/turkmenistan.html (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2007). Summary of a Speech by Russian Minister of Foreign Affairs Sergei Lavrov at the Sources and Traditions of Russian Diplomacy Conference, Moscow, March 24, 2007. http://www.mid.ru/en/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/378092 (Erişim Tarihi: 03.12.2017).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2013). Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation. http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/122186 (Erişim Tarihi: 03.12.2017).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2016a). Foreign Policy Concept of the Russian Federation. http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248 (Erişim Tarihi: 03.12.2017).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2016b). Speech by Russian Foreign Ministry Commissioner for Human Rights, Democracy and Rule of Law Konstantin Dolgov at a Meeting of the Presidential Coordinating Council for Implementing the 2012-2017 National Action Strategy for Children on the Subject, Children as Actors in Implementing the National Strategy. http://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2298157 (Erişim Tarihi: 24.12.2017).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2016c). Russia's Role in Mobilizing Efforts to Respond to the Challenge of International Terrorism and Extremism and in Countering New Challenges and Threats. http://www.mid.ru/en/diverse/-/asset_publisher/zwI2FuDbhJx9/content/novye-vyzovy-i-ugrozy?_101_INSTANCE_zwI2FuDbhJx9_redirect=http%3A%2F%2Fwww.mid.ru%2Fen%2Fdiverse%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_zwI2FuDbhJx9%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_pos%3D2%26p_p_col_count%3D5 (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2016d). Article by State Secretary and Deputy Minister of Foreign Affairs of Russia Grigory Karasin 'Returning to the Idea of Soft Power'

Published in Rossiyskaya Gazeta on June 14, 2016. http://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2318454 (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2017a). Press Release on a Meeting of the CIS Council of Foreign Ministers. http://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2894832 (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2017b). Foreign Minister Sergey Lavrov's Interview with the Mezhdunarodnaya Zhizn Magazine Published on March 15, 2017. http://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2680435 (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

The Russian Government (2015). The Russian Language Federal Targeted Programme for 2016–2020. http://government.ru/en/docs/18169/ (Erişim Tarihi: 28.01.2018).

Tokaev, K. (2007) "Kazakhstan in the Contemporary World", *International Affairs: A Russian Journal of World Politics, Diplomacy and International Relations*, 53(1): 101-106.

Tursunzoda, M. (2012, October 2). Week of Russian Language and Literature Held in Three Tajik Cities. *Asia-Plus*.

UN General Assembly (2015). Letter Dated 9 January 2015 from the Permanent Representatives of China, Kazakhstan, Kyrgyzstan, the Russian Federation, Tajikistan and Uzbekistan to the United Nations Addressed to the Secretary-General. https://ccdcoe.org/sites/default/files/documents/UN-150113-CodeOfConduct.pdf (Erişim Tarihi: 21.01.2018).

Wilson, J. L. (2015) "Soft Power: A Comparison of Discourse and Practice in Russia and China", *Europe-Asia Studies*, 67 (8): 1171-1202.

Ziegler, C. E. (2016) "Great Powers, Civil Society and Authoritarian Diffusion in Central Asia", *Central Asian Survey*, 35(4): 549-569.